

Thema: 'de kerk heeft afgedaan...' (vervolg)

Beste Bert,

Ik heb beloofd nog een paar kanttekeningen te plaatsen bij de vraag, of en zo ja, wat er is misgegaan in de kerkgeschiedenis.

Daarbij wil ik het niet hebben over de denkbeelden of dogma's zelf!

Het gaat er nu, wat mij betreft, niet over of ik het wel of niet eens ben met denkbeelden uit het verleden.

Waar het wel om gaat is, dat **het geloof, dat bedoeld is om als het ware 'geboren' te worden in het leven van mensen, op een geven moment vastgelegd wordt in bepaalde woorden en begrippen, die heel ver weg komen te staan van de beleving van mensen.** Maar, die toch min of meer dwingend opgelegd worden als maatstaf voor het 'echte geloof', en als enige garantie voor het eeuwige leven.

Dat zegt iets over de **behoefte van de mens** aan de ene kant en aan de andere kant ook iets over de wijze waarop de **christelijke beweging** (de 'vroege kerk') zich ontwikkeld heeft tot **een organisatie waarbij het begrip 'gezag' en 'macht' een steeds grotere rol zijn gaan spelen.**

Misschien moeten we wel beginnen met het vaststellen, hoe belangrijk vastigheid en zekerheid is voor de mens. Vastigheid in alle opzichten:

- **Vastigheid op het denkvlak**
- **Vastigheid op het gevoelsvlak**
- **Vastigheid op het lichamelijke en zintuiglijke vlak.**

Je zou voor elk van die gebieden het woord '**waarheid**' kunnen gebruiken en dan steeds met een wisselende betekenis.

Waarheid op het denkvlak heeft met **logica, argumenten en redeneringen** te maken.

Waarheid op het gevoelsvlak heeft met **waarachtigheid** te maken en **geborgenschap** (cq. basisvertrouwen).

Waarheid op het lichamelijke en zintuiglijke vlak heeft met **vaardigheid en feiten** te maken.

Behoefte aan vastigheid van de mens vertaalt zich heel gemakkelijk in het zoeken naar autoriteit. Het is geen wonder dat de kerk daarin in de loop van de tijd een steeds grotere rol gespeeld heeft. Niet alleen in het vastleggen van de waarheid, maar ook in het controleren ervan. Je zou haast kunnen zeggen, dat ze de ongrijpbare rol van God overgenomen hebben, om Hem zo meer zichtbaar en tastbaar aanwezig te laten zijn. (ondanks het beeldverbod!)

Gelet op die ontwikkeling kan het alleen maar fout aflopen en misbruik van het geloof in de hand werken. Zowel in de richting van bijgeloof bij de gewone gelovigen, als in de richting van '**God in je broekzak**' en de '**Bijbel van kaft tot kaft**' vanuit de kerk als autoriteit.

Vastigheden vinden we in de vorm van dogma's, die in de verschillende geloofsbelijdenissen van de kerk zijn terecht gekomen.

Voorbeelden van zulke vastigheden:

Het vaststellen van **de maagdelijkheid van Maria** gebeurde op de concilies van Nicea (325) en Constantinopel (381). Het is daarmee een **theologische en geen biologische vaststelling!**

Het vaststellen van de combinatie '**waarlijk God en waarlijk mens**' voor de persoon van Jezus. Op het Concilie van Nicea (325) werd die gelijkwaardigheid van Jezus als mens en als God dogmatisch vastgelegd.

Het vaststellen van de **Drie-eenheid**. Op het Concilie van Constantinopel in 381 na Chr. werd de Heilige Geest aan deze goddelijke gelijkwaardigheid toegevoegd. Definitief werd de leer van de Drie-eenheid vastgesteld op het Concilie van Chalcedon in 451 na Chr.

Het vaststellen van **de aflaat** (je weet wel: het prijskaartje voor je zonde) stamt uit de tijd van de kruistochten (1000) en werd misbruikt toen de kerken geld nodig hadden. Dat was overigens één van de redenen voor de Hervorming.

Dogma's als versteende opvattingen, die op dat moment waardevol kunnen zijn, maar die later de functie krijgen om macht uit te oefenen op en over het denken en het gevoel van gelovigen.

Denk ook maar eens aan het feit, dat de wetenschap eerst alleen maar conclusies mocht trekken die pasten bij de opvattingen van de kerk. ('de aarde al dan niet rond...')

Het is geen wonder, dat er nu een tegenovergestelde beweging plaats vindt, waarbij het geloof ondergeschikt gemaakt wordt aan de conclusies van de wetenschap. Ook verkeerd natuurlijk: het gaat immers om een andere taalsoort.

Natuurlijk zijn er ook (geestes)bewegingen te vinden, die zich losgebroken hebben van de kerk: pinksterbewegingen (al heel vroeg), de reformatie, de doperse beweging.

Maar ook daar zie je hetzelfde mechaniek:

De beweging start vaak onder invloed van charismatische, bevlogen leiders, als Opwekkingsbeweging.

Mensen komen in beweging onder invloed van gevoelsbeleving. Zodra het gewoon wordt, komt het zoeken naar de samenhang met vastigheden van de zintuigen en de logica. Uiteindelijk zie je, dat als het gevoelsbeleven verdwijnt, men probeert het vast te houden via dogma's en sancties.

Geloofsbelijdenissen op papier, het verheerlijken van traditie en de verbinding met beelden van God: het zijn allemaal vormen om mensen vanuit hun behoefte aan vastigheid te binden, of in beweging te zetten voor de doelen van de kerk.

Kerkgeschiedenis zou moeten dienen om ons te leren, maar daar lijkt het eigenlijk helemaal niet op: we gruwelen van wat IS doet in Syrië met de beelden uit het verleden, we komen daarmee onszelf tegen in de beeldenstorm van 1566, met exact hetzelfde motief!

Dat is niet alleen verleden tijd, maar vindt nu natuurlijk nog net zo plaats:

Kijk maar naar de discussie over geloofsbelijdenis, de felheid van het fundamentalisme (allemaal angst!), en voorbeelden van bijgeloof als het bijvoorbeeld gaat over 'het naar de kerk gaan' of de 'kinderdoop' in het licht van overlijden.

Daartegenover zie ik dat hele dunne lijntje, dat ook in de Bijbelverhalen aanwezig is.

Over **liefde, die zichzelf niet zoekt en daarmee tegendraads is:** het richt zich op het kwetsbare, het zwakke, het gebroekene.

Jezus spreekt niet voor niets niet in de vorm van dogma's maar alleen in de vorm van gelijkenissen.

Wat mij betreft zal dat ook altijd de status zijn van alle verhalen, ook van de geschiedenis, ook van de wonderen en de teksten in de Bijbel.

De één ziet het en de ander ziet het niet. Als je het niet herkent, kun je het ook beter ter zijde leggen dan eraan te gaan draaien en knoeien om het toch (rationeel) kloppend te krijgen.

Augustinus heeft het met zoveel woorden al gezegd: *'als je er niet uit komt met de tekst, ga dan uit van de liefde, die zichzelf niet zoekt, dan zit je dicht bij de betekenis van de Schrift'*.

In de kerkgeschiedenis zou je ook op zoek moeten gaan naar gelijkenissen, die ons raken. Dat is meer dan zoeken naar gelijkenissen die ons het gevoel geven, dat we sterk zijn of succes hebben.

Het verhaal van de behoeften van de mens (passend bij het evolutieverhaal) moet verteld worden en steeds weer opnieuw aanwezig zijn in ons zoeken naar waarheid. Om vervolgens te kunnen **zoeken naar de kleine lijntjes van wat niet telt, van het verhaal van Jezus.** Tenminste als we onszelf daarin herkend hebben...

Dit moest mij even van het hart..!

Wat zou het fantastisch zijn als we het juk van de kerkgeschiedenis niet zo zouden voelen en het eerder zien als een museum. Dat ons dichterbij de geschiedenis van mensen brengt, om ervan te leren, dan het te zien als een stok achter de deur of als een geweten dat ons achtervolgt.

Misschien is daarvoor wel bekering nodig, en dan gaat de volgende bekende zegswijze vast wel op:

Heidenen bekeren is een christelijk werk, christenen bekeren een heidens werk!

**Tot schrijfs,
Piet**